

Motion till riksdagen 2016/17:3621

av **Barbro Westerholm m.fl. (L)**

med anledning av prop. 2016/17:85 Samverkan om vård, stöd och behandling mot spelmissbruk

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att komplettera ANDT-strategin med en strategi för spelberoende och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Forte ett utvidgat uppdrag att samordna forskning på ANDTS-området och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överföra huvudmannskapet för missbruks- och beroendevården till hälso- och sjukvården och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att landsting och kommuner ska följa lagens krav på överenskommelser och individuella planer och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Spelmissbruk påminner i hög grad om substansmissbruk och det finns en tydlig samvariation mellan dem båda. Personer med spelmissbruk dricker mer alkohol, brukar mer tobak och missbrukar oftare narkotika, samtidigt som personer med substansmissbruk oftare än andra har ett problematiskt spelande.

Vi välkomnar att regeringen nu lägger fram förslag om hur socialnämndens samt hälso- och sjukvårdens ansvar vad gäller spelmissbruk kan utvidgas och förtydligas och bli mer likt deras ansvar för att förebygga och behandla substansmissbruk.

Komplettera ANDT-strategin

Som framhålls i den promemoria som ligger till grund för propositionen (Ds 2015:48) bör insatser för förebyggande och behandling av spelmissbruk inte bara likställas utan också samordnas med insatser inom alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksområdet (ANDT). Liberalerna menar att detta bör tydliggöras på nationell nivå genom att spelmissbruk blir en del av den s.k. ANDT-strategin (alltså ANDTS), vilket också Socialstyrelsen föreslog redan 2013. Eftersom den nuvarande ANDT-strategin gäller ända till 2020 bör regeringen komplettera den med en strategi kring spelberoende.

Fyll kunskapsluckorna

Det finns stora kunskapsluckor kring spelberoende, om allt från orsaker, utbredning och skadeverkningar till verkningsfull behandling. De behöver fyllas. I promemorian föreslås också att regeringen ska ge forskningsrådet Forte ett utökat uppdrag att samordna forskning på ANDTS-området. Vi delar den uppfattningen.

Tydligare ansvarsfördelning

Beroende är en sjukdom, och de som drabbas behöver vård och förebyggande insatser. Det är också mindre stigmatiserande för många att söka hjälp hos sjukvården än hos socialtjänsten för ett begynnande missbruk.

Missbruksutredningen (SOU 2011:35) hade förslag om att i lag tydligare peka ut hälso- och sjukvården som huvudansvarig. Det mötte dock ett så stort motstånd bland många remissinstanser att den dåvarande regeringen gjorde bedömningen att det inte var lämpligt att genomföra utredningens förslag.

Attityden till beroendesjukdomar och hur de bäst ska bemötas och behandlas har dock förändrats snabbt, och Liberalerna menar att det är dags att pröva frågan på nytt. Regeringen bör lägga fram ett nytt förslag om att överföra huvudansvaret för missbruks- och beroendevården till hälso- och sjukvården.

Samtidigt har riskbruk, missbruk och beroende såväl sociala som psykiska och somatiska orsaker, och det behövs ofta både medicinska och sociala insatser. Både socialtjänsten och hälso- och sjukvården har viktiga uppgifter, och problemet är sällan att den ene eller den andre gör för mycket, utan oftare att människor hamnar mellan stolarna och inte får något stöd alls. Därför är det mycket otillfredsställande att bara 52 procent av landets kommuner enligt Öppna jämförelser 2016 har överenskommelser med landstingen om personer med beroendeproblematik – trots att både hälso- och sjukvårdslagen och socialtjänstlagen föreskriver det. Bland annat Inspektionen för vård och omsorgs (IVO) granskningar visar också att många landsting och kommuner brister i att följa lagens krav på samordnade individuella planer (SIP) för personer med missbruksproblem som har behov av insatser från båda huvudmännen. Socialutskottets pågående utvärdering av arbetet med SIP:ar kommer att ge ytterligare ett viktigt underlag kring detta.

Regeringen bör överväga åtgärder för att fler landsting och kommuner ska följa lagens krav på överenskommelser och individuella planer för personer med missbruksproblem.

Vård och stöd efter behov

I dagligt tal och bland lekmän talar man ibland om missbruk och beroende också när det handlar om andra problembeteenden. Att ta ställning till vad som lämpligen bör kategoriseras som en beroendediagnos är och bör dock vara en medicinsk fråga, inte en politisk. Vid den senaste uppdateringen av den internationellt erkända diagnosmanualen DSM konstaterades t.ex. att det inte fanns tillräckligt tydligt vetenskapligt stöd för att placera problematiskt dataspelning bland beroendediagnoserna, men att det behövdes mer forskning på området.

Det är däremot en i högsta grad politisk fråga att se till att alla som behöver vård och stöd får det, även om deras problem faller utanför de gängse ramarna. Tyvärr visar just de hasardspelberoendes erfarenheter att det kan vara lite så och så med det. Eftersom spel hittills inte har omfattats av socialtjänstlagens krav på socialnämnderna att arbeta förebyggande, har det varit svårt för spelberoende att få psykosocialt stöd – trots att detta inte har med det förebyggande arbetet att göra.

Det är bra att socialnämndernas skyldigheter på detta område efter många års debatt nu tydliggörs, men det måste samtidigt understrykas att såväl hälso- och sjukvården som socialtjänsten ska erbjuda vård, behandling och stöd även till dem vars problem inte nämns uttryckligen i någon lag.

Barbro Westerholm (L)

Christina Örnebjär (L)

Tina Acketoft (L)

Christer Nylander (L)

Maria Weimer (L)

Bengt Eliasson (L)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Mats Persson (L)